

Tam Metin Yazım Kuralları

- ✓ Kenar boşlukları : 2,5 cm
- ✓ Times new roman, 12 punto ile yazınız (Makale başlığı, yazar isimleri, kurumları, mail adresleri, cep telefon numaraları Özet ve anahtar kelimelerin tamamı 12 punto olmalı. Grafik, tablo gibi kısımlar için punto büyüklüğü yazar tarafından en uygun biçimde belirlenebilir)
- ✓ Satır aralığı 1.25 veriniz
- ✓ Paragraf başlarında soldan girinti **yapmayınız**
- ✓ ANA başlıklar BÜYÜK harfle ve **bold yazılmalı**
- ✓ Örnek tam metin aşağıda yer almaktadır
- ✓ APA atıf biçimini kullanmanızı önemle rica ederiz
- ✓ Tam metninizi en az 3 sayfa olması gerekmektedir
- ✓ Tam metninizde ÖZET, GİRİŞ, ARAŞTIRMA VE BULGULAR, SONUÇ ve KAYNAKÇA bölümlerinin ayrı başlıklar altında gösterilmesi gerekmektedir
- ✓ **İngilizce başlık, özet ve anahtar kelimeler eklenmesi zorunludur**

Paragraf

? X

Girintiler ve Aralıklar **Satır ve Sayfa Sonu**

Genel

Hizalama:

Anahat düzeyi: Varsayılan olarak daraltılmış

Girinti

Sol: Özel: Değer:

Sağ: Karşılıklı girintiler

Aralık

Önce: Satır aralığı: Değer:

Sonra: Aynı stildeki paragrafların arasına boşluk ekleme

Önizleme

Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf Önceki Paragraf

Tam Metin Yazım Kuralları

Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf Sonraki Paragraf

Sekmeler... Varsayılan Olarak Ayarla **Tamam** İptal

Sayfa Yapısı

? X

Kenar Boşlukları **Kağıt** **Düzen**

Kenar Boşlukları

Üst: Alt:

Sol: Sağ:

Cilt payı: Cilt payı yeri:

Yönlendirme

Dikey Yatay

Sayfalar

Birden fazla sayfa:

Önizleme

Uygulama yeri:

Varsayılan Olarak Ayarla **Tamam** İptal

ÖRNEK TAM METİN

ŞANLIURFA CİCİM DOKUMALARI

SANLIURFA CICIM WEAVINGS

Sema ÖZKAN TAĞI

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Tekstil
Tasarımı Bölümü, Gölbaşı, Ankara.

kmkongresi@gmail.com, 05550059286

ORCID NO: 0000-0000-0000-0000

Fatma Nur BAŞARAN

Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Tekstil
Tasarımı Bölümü, Gölbaşı, Ankara.

kmkongresi@gmail.com, 05550059286

ORCID NO: 0000-0000-0000-0000

ÖZET

Bu çalışmada ekonomik faktörlerin evlilik kalitesi üzerine etkisi incelenmiş; eş tükenmişliği ve sosyoekonomik değişkenlerle kontrol edildiğinde evli çiftlerin yaşadıkları ekonomik güçlük ile evlilik kaliteleri arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Araştırmanın verileri 2016 yılında Ankara’da yaşayan farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip ve 18 yaş üstü 278 evli çift (556 evli birey) ile görüşülerek elde edilmiştir. Araştırmada, sosyoekonomik verilerin yanı sıra araştırmacılar tarafından Türkiye’de geliştirilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Evlilik Kalitesi Ölçeği (EKÖ), Hilton ve Devall (1997) tarafından geliştirilen ve araştırmacılar tarafından Türkçe’ye uyarlanan Aile Ekonomik Güçlük Ölçeği (AEGÖ) ve Pines (1996) tarafından geliştirilen ve Çapri (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Eş Tükenmişlik Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. İlk olarak evlilik kalitesi, ekonomik güçlük ve eş tükenmişliği ortalama puanlarının sosyoekonomik değişkenlere göre karşılaştırılması t testi ve Çok Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiş daha sonra eş tükenmişliği ve sosyo-ekonomik değişkenlerle kontrol edildiğinde evli çiftlerin yaşadıkları ekonomik güçlük ile evlilik kaliteleri arasındaki ilişki Linear Regresyon Analizi uygulanarak belirlenmiştir. Bulgular, oturdukları ev kendilerine ait olan, ailesinde otomobili olan evli çiftlerin evlilik kalitesi diğer gruplarla karşılaştırıldığında daha yüksek bulunmuştur. Genel olarak, ilkökul ve altı ile ortaokul mezunu evli çiftlerin; ortaokul ile lise mezunlarının; üniversite ile lisansüstü mezunlarının evlilik kalitesi bakımından birbirlerine benzer olduğu, bu ikili grupların öğrenim düzeyleri yükseldikçe buna paralel olarak evlilik kalitelerinin de yükseldiği, ancak çocuk

sayısı arttıkça eşlerin evlilik kalitesinin düştüğü görülmektedir. Gelir sağlayıcı bir işte “çalışan” ile “emekli” olmuş evli çiftlerin gelir sağlayıcı bir işte çalışmayan çiftlere kıyasla evlilik kalitelerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu ancak gelir düzeyini “düşük” algılayan evli çiftlerin evlilik kalitesinin, diğer gelir seviyesindeki evli çiftlere oranla anlamlı olarak daha düşük olduğu saptanmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre ekonomik güçlük ve eş tükenmişliği ile evlilik kalitesi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre ekonomik güçlük ve eş tükenmişliği arttıkça çiftlerin evlilik kalitesi düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evli bireyler, çiftler, evlilik kalitesi, aile ekonomik güçlüğü, eş tükenmişliği.

ABSTRACT

In the province and districts of Şanlıurfa, it is seen that there are many local arts from copper, straw, knitting to fur processing, from kazaz knitting to hand weaving and felting. Within the scope of hand weaving in the region, weaving of sackcloth, carpet, rug, cicim and zili. Flat weaving, which includes products such as kilim, cicim and zili, has a special importance since it provides an opportunity for the evaluation of hair and wool obtained from ovine livestock which is an important economic activity in the region.

Plain kilim weavings are weft-faced weavings formed by passing weft and warp threads evenly over and under each other. Cicim weaving is a kind of weaving in which colored pattern yarns are used besides weft and warp yarns. Since it has a similar appearance to the “winding” technique with fine lines on flat woven floors, it has the appearance of having been embroidered with needle on flat woven floors.

This study has been carried out in order to determine the technical, motif and composition characteristics of cicim weavings in Şanlıurfa. Cicim weavings in the region "warp and weft-faced" two different techniques are woven. Warp-faced weaves are weavings in which the motif is formed by warp yarns and the weft thread is used to hold the structure together. Warp-faced cicim samples identified in Viranşehir, Harran and Siverek are narrow weaving varieties produced on three-legged looms. It is used for making wide floor cloths by sewing each other on its long edges or for decorating tents by adding them on short edges.

Weft-faced cicims are examples of cicim where colored pattern yarns form motifs between wefts. These motifs may be frequent or sparse. Weft-faced cicim weavings are seen in almost all districts. In this paper, cicim weaving samples that can be reached within the scope of the research will be documented with photographs and information about their technical properties will be given.

Keywords: Cicim, Şanlıurfa, Cultural Heritage, Traditional Weaving

GİRİŞ

Evlilik görev ve sorumluluklardan oluşan sosyal bir sistem olmasının yanı sıra; sevilen ve güvenilen kişiyle duygusal ve cinsel yakınlık kurmayı içeren bir yapıdır. Bir başka ifadeyle evlilik yalnızca eşler arasındaki bağlılığı değil, yaşadığımız toplumun içindeki sosyal ve yasal bağlılığı da içermektedir (Bird ve Melville, 1994). Evlilik, aile kurmayı ve neslin devamını sağlayan iki insanın daimi bir beraberlik için bir araya gelerek oluşturdukları, hem birbirlerine hem de çocuklarına karşı ortak sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, birbirine bağlı sistemlerden oluşan evrensel bir kurumdur (Saxton, 1982). Diğer kurumlar gibi aile de belli bir toplumsal düzenin ve işleyişin parçasıdır. Toplum düzeninin tarihsel süreçte köklü değişimler yaşaması ile birlikte, aile kurumu da bu değişim sürecinden etkilenmiştir (Gül, 2003). Evlilik ve aile kurumu toplumun düzenini ve huzurunu sağlamanın yanı sıra kişisel mutluluk kaynağı ve yaşam doyumunu artırıcı etkileri sebebiyle hem ülkemizde hem de dünyada saygın bir konumdadır (Kendir ve Demirli, 2016). İki veya daha fazla kişiden oluşan psikolojik, sosyal, ekonomik, fiziksel, doğum, evlilik, eğitim, cinsel yaşam gibi faktörlerin etkili olduğu aile, sistemli bir bütün olarak görülmektedir.

Aile, yerine getirdiği fonksiyonların önemi sebebiyle, toplumsal yapının merkezi unsurları arasında değerlendirilir ve günümüzde de çeşitli risklerle karşı karşıyadır. Bazı bilim insanlarına göre, boşanmaların, tek ebeveynli ailelerin, nikahsız birlikteliklerin, eşcinsel evliliklerin, evlilik dışı doğan çocukların sayısının artması; bireylerin evlenmek veya çocuk sahibi olmayı reddetmesi toplumsal düzenin önemli bir parçası olan ailenin fonksiyonlarını yerine getirmesini zorlaştırmaktadır (Şentürk, 2008). Castells'in "ataerkil ailenin krizi" olarak nitelendiği bu durumlar (Castells, 2006, Aktaran: Şentürk, 2008), sonuçları bakımından doğrudan aileyi, dolaylı yoldan ise toplumu etkilemektedir. Bununla birlikte modernleşme, sanayileşme ve kentleşme süreçlerinin yarattığı değişimler, başta insan ilişkileri ve kurumlar olmak üzere tüm toplumu etkilemiştir. Aile ve evlilik kurumu da elbette bu etkilenmeden kendi payına düşeni almıştır. "Ben" duygusunun "biz" duygusunun önüne geçirilmesi ve bireyselleşmenin ön planda tutulmasıyla birlikte toplumun birey ve aile yaşamı üzerindeki etkisi azalmaya başlamıştır (Şentürk, 2008).

Sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik, teknolojik değişim ve gelişmeler, evlenme yaşının yükselmesi, yaşam süresinin uzaması hem kadınların hem de erkeklerin evlilikten beklentilerini değiştirmiştir. Örneğin, kadınların evlilik sürecindeki rol beklentilerinin, daha rahat karar verme iradesine sahip olma, ev işlerini yapma, çocuk bakımı, kişisel özellikler, sosyal katılım, eğitim, iş ve destek durumları açısından incelendiği çalışmalarda daha eşitlikçi rol beklentilerine sahip oldukları görülmüştür. (Botkin, Weeks ve Morris, 2000). Eşlerin birbirlerinden beklentilerinin artması, maddi kaygılar veya zorluklar, duyguların tatmini, eş desteği gibi konular evlilik sürecinde önemli tartışmaların veya çatışmaların nedeni olabilmekte, hatta zaman zaman boşanmaya yol açabilmektedir.

Sağlıklı ailelerin en temel özelliklerinden birisi eşlerin ne denli güçlü ve sağlıklı bir ilişkilerinin olduğudur (Beavers, 1985; Lavee, McCubbin ve Olson, 1987; Aktaran: Gladding,

2012). Sağlıklı bir evlilikte içten yakınlık, esneklik ve uyumluluk bulunmaktadır (Olson ve Olson, 2000, Aktaran: Gladding, 2012). Sağlıklı evlilik ilişkisinde her eş diğer eşin gelişimini destekler, evliliklerini birlikte heyecan verici tutarlar, duygularının farkındadırlar ve birbirlerine duygularını saydam biçimde ifade ederler, iletişime açıktırlar, eşitlikçidirler ve birbirlerini desteklerler. Başarılı evlilikte eşler, gerektiğinde birbirleri için fedakarlıklar yaparlar, yaptıkları fedakarlıklardan doyum sağlarlar (Stabb, 2005, Aktaran: Gladding, 2012).

Evli bireylerin evliliklerinden ne kadar doyum sağlayacakları birbirleriyle ne kadar zaman geçirdiklerine ve gerçekten birbirlerinin yaşamlarına ne kadar katıldıklarına göre değişmektedir. Araştırmalar, birbirleriyle kayda değer ve kaliteli zaman geçiren bireylerin evliliklerinden daha fazla doyum sağladıklarını göstermektedir (Sprecher, Metts, Burleson, Hatfield ve Thompson, 1995). Bununla birlikte birbiri ile iletişim kurabilen, paylaşabilen, aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen eşlerin evliliği daha uyumlu bir evlilik olarak tanımlanır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005).

Birçok bilimsel çalışmada üzerinde durulan temel konulardan birisi “neden bazı evlilikler uzun süre ve başarılı şekilde devam ederken bazı evlilikler kısa süre sonra sonlanmaktadır?” sorusudur (Machaty, 2013). Genel olarak evlilik iki kavramla değerlendirilmektedir: Birincisi “evlilik sürekliliği”; ikinci kavram ise, eğer evlilik devam ediyorsa “evlilik kalitesi” kavramıdır. “Evlilik kalitesi” kavramı evlilik konusunda çalışan uygulamacıların ve araştırmacıların dikkatini çeken önemli kavramlardan birisidir (Norton, 1983). Evlilik ve aile ile ilgili uzmanlar, mutlu ve doyurucu bir evliliğin nasıl sağlandığı ve korunduğu hakkında pek çok bilgiye sahiptirler. Ancak, evlilik ve aile konusunda parametreler gün geçtikçe değişmektedir. Dolayısıyla evlilik ve aile konusunda yapılmış çok sayıda araştırmaya karşın, bu konudaki çalışmalar güncelliğini korumaktadır. Evliliklerin sağlıklı ve mutlu bir biçimde yürümesi eşlerin evliliklerinin kalitesine bağlıdır. Eşlerin evlilik kalitesinin yüksek olması evliliğin sağlıklı ve güçlü olduğu anlamına gelmektedir. Destekleyici yakın ilişkilere sahip olan evli bireylerin aynı zamanda yüksek evlilik kalitesine sahip oldukları anlaşılmaktadır (Acitelli ve Antonucci, 1994, Aktaran: Jensen, Rauer ve Volling, 2013). “Evlilik kalitesi” kavramı, evlilik süresince eşlerin evlilik ilişkisi örüntüsünün nasıl olduğu, eşlerin bu ilişki örüntüsü içinde neler hissettikleri ve bu ilişki örüntüsünden nasıl etkilendikleri ile doğrudan ilişkili bir kavramdır. Literatürde evlilik doyumu, evlilik uyumu, evlilik başarısı v.b. anlamda ve birbirinin yerine kullanılan veya birbirini kapsayan kavramsal bir karmaşa söz konusudur (Faulkner, Klock ve Gale, 2002; Nabarro, 2004; Aktaran: Kodan-Çetinkaya ve Gençdoğan, 2014). “Evlilik kalitesi” kavramına karşılık daha net ve yaygın olarak kullanılan kavram ise evli çiftlerin “evlilik kalitesi algısı” kavramıdır (Proulx, Helms ve Buehler, 2007). “Evlilik kalitesi”, bireysel iyilik halinin önemli bir yordayıcısı olarak değerlendirilmektedir (Mason, Canlas ve Wang, 2013).

Pew Araştırma Merkezi (2013), Sosyal ve Demografik Eğilimler Projesi kapsamında yapılan “Aşk ve Evlilik” konulu çalışmanın sonuçlarına göre; hem evli olmayan hem de evli

bireylerin, en önemli evlenme nedenlerinden birisinin evlilik yaşamlarında kendilerine bir “ekonomik istikrar” sağlamak olduğu ortaya çıkmıştır. Özgüven’e (2010) göre, her toplumda ve her dönemde evlilik ve aile kurumunun en önemli işlevlerinden birisi de, aile bireylerinin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaktır. Birçok etmenin yanı sıra, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun ekonomik gelişmişlik düzeyi, gelir dağılımı, genel zenginlik veya refah düzeyi de bireylerin yaşamdan aldıkları doyum ve genel mutluluklarını etkilemektedir (Veenhoven, 2012). Cox, (2006) ise evli çiftlerin, evliliklerinden manevi ve cinsel ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra maddi ihtiyaçlarının karşılanmasını beklediklerini vurgulamaktadır. Aslında bu beklentilerini karşılamada başarılı oldukları sürece eşler kaliteli (mutlu, sağlıklı, başarılı) bir evliliğe sahip olmaktadır. Görüleceği gibi, evliliğin önemli işlevlerinden birisi de aile bireylerinin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

Hemen tüm toplumlarda insanların evlilik ile ilgili beklenti düzeyleri oldukça yüksektir (Pines ve Nunes, 2003). Kızıldağ (2015), evli olan veya olmayan çiftlerin evlilik ilişkisi ile ilgili önemli beklentileri olduğunu belirtmektedir. Eş tükenmişliği ve evlilik beklentileri evlilik kalitesini etkileyen nedenler arasında yer almaktadır. Eşler, evlilikten beklentileri gerçekleştiği takdirde sağlıklı bir evlilik yürütebilmektedirler. Ancak, evlilikten yüksek ve gerçek dışı beklentiler, evlilikten elde edilecek doyum düşürebilmekte ya da hayal kırıklığına yol açabilmektedir (Cox, 2006). Bu nedenle, evlilikte eşlerin bu ihtiyaçları doyurulmaz ve beklentileri gerçekleştirilemezse eş tükenmişliği yaşanmaktadır. “Eş tükenmişliği” kavramı Pines (1996) tarafından ortaya atılmış ve bireylerin bilişsel dünyalarında gerçeklik ile beklentiler arasındaki farklılığın neden olduğu fiziksel, duygusal ve zihinsel bir yorgunluk semptomu olarak tanımlanmıştır.

Evlilikle ilgili yapılan çalışmalar, genellikle kadın ve erkeğin evliliği farklı yaşadıklarını göstermektedirler. Connides (2001)’e göre erkeklere kıyasla kadınlar evlilikten daha düşük düzeyde doyum elde etmektedirler. Benzer şekilde Jackson, Miller, Oka ve Henry (2014) de evlilik ilişkisinde kadınların erkeklerden daha düşük evlilik doyumuna sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Tüm bu nedenlerle bu araştırmanın amacı ekonomik faktörlerin evlilik kalitesine etkisini incelemek; eş tükenmişliği ve sosyo-ekonomik faktörlerle kontrol edildiğinde evli çiftlerin yaşadıkları ekonomik güçlük ile evlilik kaliteleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Ülkemizde bu konuyu ayrıntılı olarak inceleyen ve ulaşılabilen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın tamamlanması, evlilik ve aile konusundaki mevcut literatüre katkı sağlayacaktır. Bu gerekçelerle Türk kültüründe evlilik kalitesi, aile ekonomik güçlüğü, eş tükenmişliği ve sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkiyi ayrıntılı olarak inceleyen bir çalışmanın yapılmasının, Türkiye’de evlilik ve aile alanındaki bazı ihtiyaçların karşılanması ve bazı sorunların çözümünde yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bir ilişkiye başlarken veya o ilişkiye devam ederken yaşanan sıkıntılar, toplumda mutsuz evliliklerin artmasına bazen de eşlerin ilişkilerinde tükenmelerine neden olmaktadır. Bu durum eşlerin meslek yaşamına, çocuk yetiştirmede tutum ve davranışlarına, kök aile ile ilişkilerine ve sosyal yaşamlarına da olumsuz etki yapmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye’de pek çok ailenin çeşitli nedenlerle ekonomik zorluk yaşadığı düşünüldüğünde “evlilik kalitesi” kavramının Türk

kültüründe incelenmesi ve diğer değişkenlerle ilişkisinin bir bütünlük içinde ortaya konulması önemli görünmektedir.

Gerek dünyada gerekse ülkemizde özellikle son yıllarda çeşitli nedenlerle aileler üzerinde ekonomik baskılar artmaktadır. Buna bağlı olarak; ailelerin yaşam tarzlarında, psikolojilerinde, stres düzeylerinde, sosyal statülerinde, aile içi ilişkilerinde, değer yargılarında da değişimler yaşanmaktadır. Nitekim çeşitli araştırmalar, ailenin yaşadığı ekonomik zorluklar ile evlilikten duyulan tatmin arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Kwon, Rueter, Lee, Koh ve Ok, 2003). Örneğin satın alma gücünün yetersiz olması, aile üyelerinden birinin işsiz kalması, bazı istek ve ihtiyaçlardan vazgeçme, giyim, tatil harcamaları, eğlence alışkanlıkları gibi tüketimlerin sınırlandırılması vb. değişimler çiftlerde finansal ve psikolojik strese yol açarak evlilik kalitesini etkilemektedir. Bir başka ifade ile ekonomik baskılar, bireyler üzerinde psikolojik sıkıntı, parasal sıkıntı, özsaygı, yaşam tatmini ve evlilik kalitesi açısından olumsuz sonuçlara yol açmaktadır.

Ekonomik baskı veya güçlükler yaşayan ailelerde eşler arasında veya diğer aile üyeleri arasında ciddi olumsuz sonuçlara neden olması kaçınılmazdır. Örneğin evliliğin bitmesi, ailenin dağılması, fiziksel istismar ve çocukların ihmaline yönelik artan risk bu sonuçların arasında yer almaktadır. Aile herhangi bir ekonomik güçlük ile karşılaştığında, bu güçlüğü etkisi, diğer aile üyelerinin tepkileri aracılığıyla bireylerin stres düzeyi üzerindeki dolaylı etkisinin yanı sıra doğrudan bir etkiye sahip olmasıyla şiddetlenmektedir (Conger ve diğerleri, 1990).

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni olarak Ankara ilinin farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 3 farklı ilçesi seçilmiştir. TÜİK veri tabanından elde edilen gelir, öğrenim düzeyi, okuma-yazma oranı gibi sosyo-ekonomik değişkenlerin dağılımı göz önünde bulundurularak yüksek sosyo-ekonomik düzey için “Çankaya”, orta sosyo-ekonomik düzey için “Yenimahalle”, düşük sosyo-ekonomik düzey için “Altındağ” ilçesi seçilmiştir. Araştırmalarda örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla çok farklı yöntemler kullanılmaktadır. Örneklemin büyüklüğü, “istenilen güç, alfa düzeyi, yordayıcı sayısı ve beklenen etki gibi konulara bağlıdır”. Çoklu korelasyon testi için $N > 50 + 8m$ (m bağımsız değişken sayısı) önerilmektedir. Örneğin korelatif bir araştırmada üç bağımsız değişken varsa $N = 50 + (8 \times 3) = 74$ kişiden oluşan bir örneklem büyüklüğü yeterli olacaktır. Bireysel yordayıcıların testi için ise $N > 104 + m$ eşitliği kullanılmaktadır (Tabachnick ve Fidel, 2015, s: 123-124).

Araştırmada “N değeri her iki formülden de hesaplanıp kişi sayısının daha fazla olduğu yöntem” seçilmiştir. Bu nedenle, bu araştırma kapsamında bağımsız değişken (m) sayısının iki (eş tükenmişliği ve ekonomik güçlük), kadın ve erkek gruplar düşünüldüğünde (dyadic), bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyonun orta düzeyde olduğu

varsayıldığında örneklem büyüklüğü $N = (104+m) \times 2 = 106 \times 2 = 212$ kişiden oluşmaktadır. Ancak, araştırma kapsamında bu sayının üzerine çıkılarak 278 evli çiftten (556 evli birey) veri toplanmıştır.

Araştırmada uygun örnekleme (convenient sampling) yöntemi seçilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, örneklemin rahat ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Nakip, 2003). Araştırma yapılacak bölgede öncelikle yetkili bir kişi (muhtar) ile görüşülüp hem araştırma hakkında bilgi verilmiş hem de hangi evlere/apartmanlara gidilmesinin uygun olacağı yönünde önerileri alınmıştır. Anket formunun eşlerin ikisine birden uygulanması gerektiği için, çiftlerle genellikle hafta sonları veya hafta içi akşam saatlerinde yüz yüze görüşülmüştür. Bazı çiftler uygun olmadığı için uygulama yapılamadığında, aynı bölgede oturan başka bir çift ile görüşme yapılmıştır.

Çalışmaya katılan evli çiftlerin yaşları 21 ile 70 arasında ($= 40.01$) değişmektedir. Çiftler 1 ile 45 yıllık evli ($= 14.12$ yıl) olup ailelerinin aylık geliri 900TL ile 31500TL ($= 5457$ TL) arasında değişmektedir. Bunun yanı sıra evli çiftlerin % 9.2'si ortaokul mezunu iken, % 43.5'i üniversite veya yüksekokul mezunudur. Evli çiftlerin çoğunluğu (% 77.7) hala çalışmaktadır. Çiftlerin % 30'unun 1 çocuğu, % 37.1'inin ise 2 çocuğu bulunmaktadır. Çiftlerin % 75.5'inin oturduğu ev kendisine ait iken, % 69.2'si otomobil sahibidir. Evli çiftlerin sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Evli Çiftlerin Sosyo-ekonomik Özellikleri

Sosyo-ekonomik Değişkenler	Gruplar	s	%
Cinsiyet	Kadın	278	50.0
	Erkek	278	50.0
Öğrenim durumu	Okur-yazar veya ilkokul	52	9.4
	Orta okul	51	9.2
	Lise ve dengi okul	124	22.3
	Üniversite veya Yüksek okul	242	43.5
	Lisans üstü	87	15.6
Çocuk sahibi olma	Yok	76	13.7
	1 çocuk	167	30.0
	2 çocuk	206	37.1
	3 çocuk ve daha fazla	107	19.2
Çalışma durumu	Çalışan	432	77.7
	Çalışmayan	86	15.5
	Emekli	38	6.8
Algılanan gelir düzeyi	Yüksek	45	8.1
	Orta	357	64.2
	Düşük	154	27.7
Ev sahibi olma	Var	420	75.5
	Yok	136	24.5
Oto. Sahibi olma	Var	385	69.2
	Yok	171	30.8
		Min-Max	Ortalama
Yaş		21-70	40.01
Gelir		900TL-31.500TL	5.457TL
Evlilik süresi		1-45	14.12

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma kapsamında evli çiftlerden veri toplamak amacıyla dört ölçme aracı kullanılmıştır. Evlilik kalitesini ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Evlilik Kalitesi Ölçeği” (EKÖ) kullanılmıştır. Evli bireylerin yaşadıkları ekonomik güçlüğü ölçmek için Hilton ve Devall (1997) tarafından geliştirilen ve bu araştırma kapsamında araştırmacı tarafından Türkçe’ye uyarlama çalışması yapılan Aile Ekonomik Güçlüğü Ölçeği (AEGÖ) kullanılmıştır. Eş tükenmişliğini ölçmek için ise Pines (1996) tarafından geliştirilen ve Çapri (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Eş Tükenmişlik Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Evli bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin veriler araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu (KBF) ile elde edilmiştir.

Bağımlı Değişken

Evlilik Kalitesi Ölçeği (EKÖ): Ülkemizde evlilik kalitesini ölçen bir ölçek olmaması ve buna ihtiyaç duyulması nedeniyle geliştirilmiş özgün bir ölçektir. Araştırmacılar tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan EKÖ, beş faktörlü bir yapıya sahiptir ve toplam varyansın % 62’sini açıklamaktadır. 1. faktör “uyum”, 2. faktör “bıkkınlık”, 3. faktör “anlayış, destek”, 4. faktör “sevgi” 5. faktör “çatışma” olarak belirlenmiştir. Geliştirilen ölçekte 9 adet reverse (olumsuz/negatif anlamlı cümle) olmak üzere toplam 42 madde bulunmaktadır. Likert tipi üçlü derecelendirmeli olan EKÖ’de betimsel derecelendirmeler, “1= bana uygun değil”, “2= bana kısmen uygun”, “3= bana uygun” şeklinde düzenlenmiştir. EKÖ’den alınabilecek en yüksek puan 126, en düşük puan ise 42’dir. EKÖ’den alınacak yüksek puan, evlilik kalitesinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Cronbach Alpha katsayısı ise $\alpha=.96$ bulunmuştur

Bağımsız Değişkenler

Aile Ekonomik Güçlük Ölçeği (AEGÖ): Aile Ekonomik Güçlük Ölçeği (Family Economic Strain Scale- FESS) Hilton ve Devall (1997) tarafından ailelerin yaşadığı ekonomik güçlüğü ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. AEGÖ, 12 madde içermektedir. AEGÖ’DE 12 maddenin yanı sıra “...’deki diğer ailelerle kıyasladığınızda, gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?” şeklinde bir adet de beş seçenekli sorusu bulunmaktadır. AEGÖ, Likert tipi beşli derecelendirmeli (1= Asla, 5= neredeyse her zaman) bir ölçek olup ölçekten alınan yüksek puan ailenin yüksek düzeyde ekonomik güçlük yaşadığı anlamına gelmektedir. Yapılan açıklayıcı Faktör analizi sonucunda tek boyutlu ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Orijinal çalışma, AEGÖ’nün oldukça güvenilir ve tek faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Bu araştırma kapsamında da ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması yapılmış ve ölçeğin uygulanmasına karar verilmiştir. $\alpha=.94$

Eş Tükenmişlik Ölçeği (ETÖ): Eş tükenmişlik ölçeği, hem evlilik öncesi çiftlerin hem de evli çiftlerin ilişkilerinde yaşadıkları tükenmişlik düzeyini ölçmek amacıyla Pines (1996) tarafından geliştirilmiştir. ETÖ, Çapri (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. ETÖ’de 21

madde bulunmaktadır. Likert tipi yedili derecelendirmeli (1= hiçbir zaman, 7= her zaman) ve üç boyutlu bir ölçektir. ETÖ üç boyutlu olmasının yanı sıra tek boyutlu olup toplam puan vermektedir (Pines, 1996). Çapri (2008) tarafından ETÖ'nin güvenilirliği de incelenmiş ve Cronbach Alpha değerinin ise .94 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında toplamda ETÖ'nün ve üç alt ölçeğinin (fiziksel yorgunluk, zihinsel yorgunluk, duygusal yorgunluk) Cronbach Alpha katsayıları 556 evli bireyden elde edilen veriler üzerinde incelenmiştir. İnceleme sonucunda ETÖ'nün Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla ETÖ top = .96, Fiz= .88, Duy= .92, Zih= .91 bulunmuştur.

Sosyo-ekonomik Özellikler: Araştırma kapsamında, evli çiftlerin yaş, öğrenim, gelir, algılanan gelir düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı, çalışma durumu, ev, otomobil sahibi olma gibi sosyo-ekonomik özellikleri hakkında bilgi toplanmıştır.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Verilerinin toplanabilmesi için öncelikle Hacettepe Üniversitesi etik kurulundan gerekli izin alınmıştır. Daha sonra, evli bireyler kendi konutlarında ziyaret edilerek araştırmanın amacı ve önemi konusunda bilgi sunulmuş, gönüllü katılım formu dağıtılmıştır. Uygulamaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden evli çiftlere ölçekler takım halinde zarflar içerisinde dağıtılmıştır. Uygulama sürecinde gönüllülük ve gizlilik ilkeleri esas alınmıştır. Bu nedenle, ölçme araçlarının üzerine isim, adres veya telefon numaralarını yazmamaları belirtilmiş ve ölçme araçlarını çiftler birbirinden etkilenmeden doldurduktan sonra tekrar zarfın içine koyarak, zarfın ağzını kapatmaları ve araştırmacının yanında taşıdığı poşetin içine kendilerinin koymaları istenmiştir. Sorular büyük ölçüde araştırmacı tarafından eşlerinden ayrı bir mekanda çiftlere okunmuş ve yanıtı işaretlenmiştir. Ancak bazı çiftler anket formunu kendisi okuyup doldurmak istemiştir. Ölçme araçlarının doldurulması 20-30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Evlilik kalitesi, ekonomik güçlük ve eş tükenmişliği ortalama puanlarının sosyoekonomik değişkenlere göre karşılaştırılması amacıyla t testi ve Çok Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sosyo-ekonomik faktörlerle kontrol edildiğinde aile ekonomik güçlüğü, eş tükenmişliği ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkiyi belirlemek için Linear Regression Analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Evlilik Kalitesi Ölçeği, Aile Ekonomik Güçlük Ölçeği ve Eş Tükenmişlik Ölçeğine İlişkin Kesme Puanlar

Heteroseksüel evli çiftlerin evlilik kalitesi toplam, aile ekonomik güçlüğü toplam ve eş tükenmişliği toplam puanları kullanılarak her bir değişkene ilişkin kesme puanları hesaplanmış ve kesme puanlar kullanılarak evli bireyler düşük, orta, yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Kesme puanları hesaplanırken aritmetik ortalamanın 1 standart sapma üstü ve 1 standart sapma altı kesme noktaları (cut-off point) olarak seçilmiştir. Böylece evlilik kalitesi için 59-90 puan aralığı “düşük”, 91-124 puan aralığı “orta” ve 125-126 puan “yüksek” evlilik kalitesi olarak hesaplanmıştır. Benzer şekilde aile ekonomik güçlüğü için 12-18 puan aralığı “düşük”, 19-37 puan aralığı “orta” ve 38-60 puan aralığı “yüksek” olarak hesaplanmıştır. Son olarak eş tükenmişliği için 21-30 puan aralığı “düşük”, 31-74 puan aralığı “orta” ve 75-127 puan aralığı ise “yüksek” olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Ölçeklerin Kesme Puan Aralıklarının Dağılımı

TOPLAM N	Min.	Max.	Ort.	Ss	Ortalamanın 1ss altı puan	Ortalamanın
1ss üstü puan						
EKÖ TOP 556	59.00	126.00	106.94	16.71	90.22= 90	123.66=124
AEGÖ TOP	556	12.00	60.00	27.62	10.06	17.55= 18 37.68= 38
ETÖ TOP 556	21.00	127.00	52.57	22.37	30.20= 30	74.94= 75

Evli Çiftlerin Ölçek Kesme Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 3’de görüleceği üzere, bu araştırmanın verileri kapsamında, kadınların %22.7’si düşük evlilik kalitesine; %71.2’si orta ve % 6.1’i ise yüksek düzeyde evlilik kalitesine sahiptir. Tablo 21’de görüleceği gibi, bu araştırmanın verileri kapsamında, kadınların %20.9’u düşük; %62.2’si orta ve % 16.9’u ise yüksek düzeyde aile ekonomik güçlüğü yaşamaktadır. Tablo 22’de görüleceği gibi, bu araştırmanın verileri kapsamında, kadınların %16.5’inin düşük; %67.3’ünün orta ve % 16.2’sinin ise yüksek düzeyde eş tükenmişliği yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Kadınların Ölçeklere İlişkin Ortalama Puanları

Ölçekler	Gruplar	Ort.	N	Ss	%
Evlilik Kalitesi	Düşük	80.22	63	7.50	22.7
	Orta	112.90	198	9.81	71.2
	Yüksek	125.29	17	.46	6.1
	Toplam	106.25	278	17.00	100,0
Aile Ekonomik Güçlüğü	Düşük	15.00	58	2.25	20.9
	Orta	27.53	173	5.39	62.2
	Yüksek	43.68	47	4.86	16.9
	Toplam	27.65	278	10.00	100,0
Eş Tükenmişliği	Düşük	25.76	46	2.80	16.5
	Orta	52.03	187	12.98	67.3
	Yüksek	92.00	45	11.97	16.2
	Toplam	54.15	278	22.51	100.0

Tablo 4’de görüleceği üzere, bu araştırmanın verileri kapsamında, erkeklerin %19.4’ü düşük; %72.3’ü orta ve %8.3’ü ise yüksek düzeyde evlilik kalitesine sahiptir. Tablo 24’de görüleceği üzere, bu araştırmanın verileri kapsamında, erkeklerin %19.8’i düşük; %62.2’si orta ve %18’i ise yüksek düzeyde aile ekonomik güçlüğü yaşamaktadır. Tablo 25’de görüleceği üzere, bu araştırmanın verileri kapsamında, erkeklerin %21.9’u düşük; % 64’ü orta ve % 14’ü ise yüksek düzeyde eş tükenmişliği yaşamaktadır.

Tablo 4. Erkeklerin Ölçeklere İlişkin Ortalama Puanları

Ölçekler	Gruplar	Ort.	N	Ss	%
Evlilik Kalitesi	Düşük	79.98	54	7.48	19.4
	Orta	113.03	201	9.32	72.3
	Yüksek	125.34	23	.48	8.3
	Toplam	107.63	278	16.42	100.0
Aile Ekonomik Güçlüğü	Düşük	14.58	55	2.25	19.8
	Orta	27.01	173	4.83	62.2
	Yüksek	43.88	50	5.56	18.0
	Toplam	27.58	278	10.13	100.0
Eş Tükenmişliği	Düşük	24.81	61	2.92	21.9
	Orta	51.48	178	12.96	64.1
	Yüksek	89.66	39	12.08	14.0

Evlilik Kalitesi, Eş Tükenmişliği ve Aile Ekonomik Güçlüğü Ortalama Puanlarının Sosyo-Ekonomik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Evli çiftlerin “evlilik kalitesi”, “eş tükenmişliği” ve “aile ekonomik güçlüğü” değişkenlerinin ortalama puanlarının sosyo-ekonomik değişkenlerine göre karşılaştırılmasına ilişkin istatistikler (n, Ss, t, p) Tablo 5’de verilmiştir. Bu amaçla, bağımsız değişkenler olarak, “cinsiyet”, “yaş”, “öğrenim durumu”, “evlilik süresi”, “çocuk sayısı”, “çalışma durumu”, “aylık aile geliri”, “algılanan gelir düzeyi”, “ev sahibi olma”, “otomobil sahibi olma” değişkenleri seçilmiştir. Tablo 5’de görüldüğü gibi, sosyo- ekonomik değişkenlere göre evli çiftlerin “evlilik kalitesi”, “eş tükenmişliği” ve “aile ekonomik güçlüğü” değişkenlerine ilişkin ortalamalar arasında farklar gözlenmektedir. Ortalamalar arasında gözlenen bu farkların anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla, grup sayısı iki olan (cinsiyet, ev, otomobil sahibi olma) değişkenler için t testi; grup sayısı ikiden fazla olan diğer değişkenler için ise Çok Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA sonucunda F değeri anlamlı çıkan değişkenlere ilişkin Post-Hoc Testi uygulanmıştır. Hata varyanslarının eşit olduğu durumlar için Tukey Testi, hata varyanslarının eşit olmadığı durumlar için ise Tamhane’s T2 Testi seçilmiştir. “Evlilik kalitesi”, “eş tükenmişliği” ve “aile ekonomik güçlüğü” değişkenlerine ilişkin önce t testi sonuçları verilmiş, daha sonra Post-Hoc Testi sonuçları sırasıyla verilmiştir.

Tablo 5’de görüleceği gibi, cinsiyetlerine göre evli çiftlerin “evlilik kalitesi” puan ortalamaları arasında anlamlı farklar çıkmamıştır ($t = -.97, p > .05$). Bunun yanı sıra, evli çiftlerin evlilik kalitesi yaş, evlilik süresi ve aylık aile gelirine göre de anlamlı olarak değişmemektedir. Ev sahibi olan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalaması (= 107.89), ev

sahibi olmayan evli çiftlerin puan ortalamasından (= 104.01) anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($t= 2.36, p<.05$). Otomobil sahibi olan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalaması (= 111.70) otomobil sahibi olmayan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($t= 11.12, p<.05$) (Tablo 5).

Tablo 5’de görüleceği üzere, evli çiftlerin öğrenim düzeyi yükseldikçe evlilik kalitesi puan ortalamalarının da yükseldiği gözlenmektedir ($F= 7.10, p<.05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, ilkokul ve altı öğrenim düzeyine sahip evli çiftlerin evlilik kalitesi, lise, üniversite veya lisansüstü öğrenim görmüş evli çiftlerin evlilik kalitesinden anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Ortaokul ve lise mezunu evli çiftlerin evlilik kalitesi, üniversite veya lisansüstü öğrenim görmüş evli çiftlerin evlilik kalitesinden daha düşük bulunmuştur. Genel olarak, ilkokul ve altı ile ortaokul mezunu evli çiftlerin; ortaokul ile lise mezunlarının, üniversite ile lisansüstü mezunlarının evlilik kalitesi bakımından birbirlerine benzer olduğu ve öğrenim düzeyi yükseldikçe buna paralel olarak evlilik kalitesinin de arttığı görülmektedir. Çocuk sayısı arttıkça evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamalarında bir düşüş gözlenmektedir. Hiç çocuğu olmayan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalaması en yüksek, üç ve daha fazla çocuğu olan çiftlerin puan ortalaması ise en düşük çıkmıştır. Çocuk sayısının evli çiftlerin evlilik kalitesi üzerine etkisi istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($F= 4.06, p< .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, bu farklılık hiç çocuğu olmayan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalaması ile çocuğu olan diğer grupların ortalamalarından anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Üç ve daha fazla çocuğu olan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamaları hiç çocuğu olmayan grup ile 1-2 çocuğu olan grubun puan ortalamalarından anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamaları çalışma durumlarına göre incelendiğinde, çalışan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamaları en yüksek, çalışmayan evli çiftlerin puan ortalamaları ise en düşük bulunmuştur. Çalışma durumunun çiftlerin evlilik kalitesi üzerindeki etkisi istatistiksel olarak da anlamlı çıkmıştır ($F= 3.46, p< .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, çalışan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalaması, çalışmayanların ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Buna karşın, emekli evli çiftler ile çalışanlar ve çalışmayan grupların evlilik kalitesi puan ortalamaları arasında gözlenen farklar anlamlı çıkmamıştır. Bu bulgulara dayanarak, gelir sağlayıcı bir işte çalışan ile emekli olmuş evli çiftlerin evlilik kalitesi bakımından çalışmayanlara kıyasla daha avantajlı olduğu söylenebilir. Evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamaları algılanan gelir düzeyine göre değerlendirildiğinde ise, evli çiftler gelir düzeylerini yüksek algıladıkça evlilik kalitesi puan ortalamalarında da anlamlı olarak bir yükselme olduğu görülmektedir ($F= 15.32, p< .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, gelir düzeylerini yüksek ve orta olarak algılayan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamaları, gelir düzeylerini düşük olarak algılayan çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Buna karşın, gelir düzeyini yüksek ve orta olarak algılayan evli çiftlerin evlilik kalitesi puan ortalamaları arasında gözlenen fark anlamlı çıkmamıştır. Sonuç olarak, gelir düzeyini düşük algılayan evli çiftlerin evlilik kalitesinin, orta ve yüksek algılayan çiftlere kıyasla anlamlı olarak daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5’de görüleceği gibi, cinsiyetlerine göre evli çiftlerin “eş tükenmişliği” puan ortalamaları arasında gözlenen farklar anlamlı çıkmamıştır ($t= 1.66, p> .05$). Ayrıca evli çiftlerin eş tükenmişliği yaş, çocuk sayısı, çalışma durumu, aylık aile geliri ve ev sahibi olmaya göre de anlamlı olarak değişmemektedir.

Tablo 5’de görüleceği gibi, otomobil sahibi olan evli çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalaması ($= 47.21$) otomobil sahibi olmayanların puan ortalamasından anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur ($t= -9.08, p< .05$). Bu bulgulara göre, ailesinde otomobili olan evli çiftlerin, otomobili olmayan çiftlere kıyasla daha az “eş tükenmişliği” yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle, öğrenim düzeyi düştükçe eş tükenmişliğinde görece bir artış olmakta, lise ve daha düşük öğrenim düzeyine sahip evli çiftler, üniversite veya lisansüstü öğrenime sahip olan evli çiftlere kıyasla anlamlı olarak daha fazla eş tükenmişliği yaşamaktadırlar.

Evli çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalamaları evlilik süresine göre incelendiğinde “1-5 yıl” evli olan çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalamasının en yüksek, “11-20 yıl” evli olan çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalamasının ise en yüksek olduğu görülmektedir. Evlilik süresinin “eş tükenmişliği” üzerindeki etkisine ilişkin F değerleri anlamlı bulunmuştur ($F= 2.47, p< .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, “1-5 yıl” evli olan çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalaması, “11-20 yıl” ve “21-30 yıl” evli olan çiftlerin eş tükenmişlik puan ortalamalarından anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Sonuç olarak “11-30 yıl” gibi daha uzun süre evli olan eşlerin daha fazla eş tükenmişliği yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Evli çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalamaları algılanan gelir düzeyine göre incelendiğinde, gelir düzeyini “düşük” algılayan çiftlerin eş tükenmişlik puan ortalamasının en yüksek, gelir düzeyini “yüksek” algılayan çiftlerin eş tükenmişlik puan ortalamasının ise en düşük olduğu görülmektedir. Genel olarak, gelir düzeyini düşük algıladıkça eş tükenmişliği puan ortalamasının yükseldiği gözlenmektedir. Algılanan gelir düzeyinin çiftlerin “eş tükenmişliği” üzerindeki etkisine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur ($F= 12.30, p< .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre gelir düzeyini “düşük” algılayan çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalaması, gelir düzeyini “orta” ve “yüksek” olarak algılayan çiftlerin eş tükenmişliği puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, gelir düzeyini “düşük” algılayan çiftlerin daha fazla eş tükenmişliği yaşadıkları belirlenmiştir.

Tablo 5’de görüleceği gibi, cinsiyetlerine göre evli çiftlerin “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalamaları arasında anlamlı fark çıkmamıştır ($t= .07, p> .05$). Ayrıca evli çiftlerin aile ekonomik güçlüğü, çocuk sayısı ve çalışma durumuna göre de anlamlı olarak değişmemektedir. Ev sahibi olan evli çiftlerin aile ekonomik güçlük puan ortalaması ($= 26.41$), ev sahibi olmayan evli çiftlerin aile ekonomik güçlük puan ortalamasından ($= 31.34$) daha düşük bulunmuştur. Evli çiftlerin “aile ekonomik güçlük” puan ortalamaları ev sahibi olup olmama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= -5.07, p< .05$). Sonuç olarak, ev sahibi olan evli bireylerin daha az aile ekonomik güçlük yaşadıkları belirlenmiştir. Otomobil sahibi olan evli çiftlerin, aile ekonomik güçlüğü puan ortalaması ($= 24.42$) otomobil sahibi olmayanların puan ortalamalarından ($= 34.81$) daha düşük gözlenmektedir.

Ailenin otomobilinin olmasına göre, evli çiftlerin “aile ekonomik güçlük” puan ortalamaları arasında gözlenen farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -12.78, p < .05$). Bu bulgulara göre, ailesinde otomobili olan evli çiftlerin, otomobili olmayan evli çiftlere kıyasla daha az “aile ekonomik güçlük” yaşadıkları söylenebilir. Yaşa göre evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalamaları farklılık göstermektedir. “41-50” yaş grubundaki evli çiftlerin “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalamasının ($= 29.34$) en yüksek olduğu, bunu “31-40” yaş grubunun puan ortalamasının ($= 26.24$) izlediği belirlenmiştir. Yaşın evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” üzerindeki etkisine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur ($F = 4.70, p < .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, “41-50 yaş” grubundaki evli çiftler, “31-40 yaş” grubuna kıyasla daha fazla aile ekonomik güçlüğü yaşamaktadırlar. Buna karşın diğer yaş grubundaki evli çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğü puan ortalamaları arasında gözlenen farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Evli çiftlerin öğrenim düzeyi yükseldikçe yaşadıkları aile ekonomik güçlüğü puan ortalamalarında bir azalma olduğu gözlenmektedir. Öğrenim durumunun evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” üzerindeki etkisine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur ($F = 2.91, p = .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, “ilkokul mezunu ve altı” ($= 35.96$) öğrenime sahip evli çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğü, “lise” ($= 31.01$), “üniversite veya yüksekokul” ($= 24.40$) ve “lisansüstü” ($= 22.70$) düzeyde öğrenime sahip evli çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğünden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Benzer biçimde, “lise” ($= 31,01$) mezunu evli çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğü ise “üniversite veya yüksekokul” ($= 24.40$) ile “lisansüstü” ($= 22.70$) düzeyde öğrenime sahip evli çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğünden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Genel olarak, öğrenim düzeyleri düştükçe evli çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğünde anlamlı olarak bir artma olduğu saptanmıştır. Evlilik süresine göre evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalamaları arasında farklılık gözlenmektedir. Evlilik süresinin evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” üzerindeki etkisine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur ($F = 2.65, p < .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, “1-5” yıl evli olan çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalaması ($= 25.50$), “11-20” yıl ($= 29.61$) ve “21-30” yıl ($= 29.34$) evli olan çiftlerin puan ortalamalarından daha düşük saptanmıştır. Benzer şekilde, “6-10” yıl evli olan çiftlerin “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalaması ($= 25.84$), “11-20” yıl ($= 29.61$) evli olanların puan ortalamalarından anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Sonuç olarak, evliliğin “11-20” ve “21-30” yıllarında evli çiftlerin daha fazla “aile ekonomik güçlüğü” yaşadıkları bulunmuştur. Aylık aile gelirinine göre evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalamaları farklı bulunmuştur. Aylık aile gelirin evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” üzerindeki etkisine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur ($F = 15.86, p < .05$). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, “900-1500TL” aylık gelire sahip eşler en fazla ($= 41.50$); “10001-31500TL” aylık gelire sahip eşler ise en az ($= 16.80$) “aile ekonomik güçlüğü” yaşamaktadırlar. Sonuç olarak, ailenin aylık geliri azaldıkça buna paralel olarak eşlerin yaşadığı aile ekonomik güçlüğü artmaktadır. Algılanan gelir düzeyine göre, evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalamaları da farklılık göstermektedir.

Algılanan gelir düzeyinin evli çiftlerin yaşadıkları “aile ekonomik güçlüğü” üzerindeki etkisine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur (F= 41.10, p< .05). Post-Hoc Testi sonuçlarına göre, gelir düzeyini “yüksek” algılayan çiftlerin “aile ekonomik güçlüğü” puan ortalaması (= 16.08), gelir düzeyini “düşük” algılayan çiftlerin puan ortalamasından (= 36.85) anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Sonuç olarak, evli çiftlerin algıladıkları gelir düzeyleri düştükçe çiftlerin yaşadıkları aile ekonomik güçlüğü de artmaktadır (Tablo 5).

Evlilik Kalitesi Regresyon Sonuçları

Tablo 6’da evlilik kalitesine ilişkin regresyon sonuçları verilmiştir. Tablo incelendiğinde Ekonomik güçlük ile evlilik kalitesi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre evli çiftlerin yaşadıkları ekonomik güçlüğü arttıkça evlilik kaliteleri düşmektedir (Model 1). Model 1’de evlilik kalitesi üzerinde etkili olan ekonomik güçlüğü etkisinin devam etmesiyle birlikte; eş tükenmişliği ile evlilik kalitesi arasında da negatif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Evli çiftlerin eş tükenmişliği arttıkça evlilik kaliteleri azalmaktadır. Bu sonuca göre, aile ekonomik güçlüğü ve eş tükenmişliği yaşayan evli çiftlerin evlilik kalitelerinin daha düşük olduğu söylenebilir (Model 2). Model 3’de bu değişkenlere ek olarak aile ekonomik güçlüğü ile evlilik kalitesi arasındaki ilişki sosyo-ekonomik faktörlerle kontrol edildiğinde, aile ekonomik güçlüğü evlilik kalitesi üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı ancak eş tükenmişliğinin evlilik kalitesi üzerindeki etkisinin devam ettiği görülmektedir. Çocuk sayısı ile evlilik kalitesi arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre çocuk sayısı arttıkça evli çiftlerin evlilik kaliteleri azalmaktadır. Ayrıca otomobil sahibi olma ile evlilik kalitesi arasında pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiş ve otomobil sahibi olan evli çiftlerin evlilik kalitesinin otomobil sahibi olmayan evli çiftlerin evlilik kalitesine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Model 3) (Tablo 6).

Tablo 6. Evlilik Kalitesi Regresyon Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Model 1 B (SE)	Model 2 B (SE)	Model 3 B (SE)
Aile Ekonomik Güçlüğü	-.802 (.062)***	-.160 (.052)**	.006 (.063)
Eş Tükenmişliği		-.543 (.023)***	-.513 (.024)***
Cinsiyet			-.240 (.9659)
Yaş			-.172 (.111)
Eğitim Düzeyi			.878 (1.146)
Evlilik Süresi			.137 (.1129)
Çocuk Sayısı			-1.695 (.555)**
Çalışma Durumu			-.066 (1.204)
Gelir Miktarı			-2.83 (.000)
Algılanan Gelir Yüksek			.536 (1.812)
Algılanan Gelir Düşük			-1.871 (1.262)
Ev Sahibi Olma			1.314 (1.176)
Araba Sahibi Olma			4.374 (1.231)***
Constant			129.088 (1.817)***
F	168.094***	435.963***	75.573***
R2	.233	.612	.644

TARTIŞMA VE SONUÇ

Evli çiftlerin yaşadıkları ekonomik güçlük ile evlilik kaliteleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, evli çiftlerin evlilik kalitesi cinsiyetlerine göre anlamlı olarak değişmemektedir. Bu bulgu Kapucı (2014) ile Allendorf ve Ghimire'in (2012) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. İnsan ilişkileri içerisinde en yakın ilişki, eşler arasındaki ilişkidir. Yakın ilişkilere sahip olan eşlerin benzer evlilik kalitesine sahip oldukları anlaşılmaktadır (Jensen, Rauer ve Volling, 2013). Eşler, ayrı ayrı kişiler olmakla birlikte evlilikte "biz" olarak da birlikte yaşamlarını sürdürmektedirler, aileleriyle ilgili ortak sorumlulukları, duyguları, düşünceleri söz konusudur, kaliteli bir evlilikte fikir birliği içerisinde hareket etmek durumundadırlar (Faulkner, Klock ve Gale, 2002; Fincham, 1998), iyi ve kötü günde birlikte olmakta ve iyi ve kötü yaşantılarından birlikte etkilenmektedirler. Evliliğe ilişkin beklentileri belki de benzer düzeyde gerçekleşmektedir.

Oturdukları ev kendilerine ait olan evli çiftlerin evlilik kalitesi, daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, Retting ve Bubolz'ın (1983) bulgularıyla tutarlı görünmektedir. Retting ve Bubolz, evlilik kalitesini ekonomik ve sosyal etmenlerle açıklamıştır. Eşlerin oturdukları evin kendilerine ait olması önemli bir ekonomik gösterge olarak değerlendirilebilir. Evlilik kalitesini etkileyen sosyo-ekonomik değişkenlerden birisi de "ailesinde otomobilin olması" değişkenidir. Ailesinde otomobili olan evli çiftlerin evlilik kalitesi, ailesinde otomobili olmayan gruba kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Türkiye koşullarında, evli çiftlerin kendilerine ait otomobillerinin olması önemli bir ekonomik gösterge olarak değerlendirilebilir. Eşlerin otomobillerinin olması kendilerine hareket özgürlüğü kazandırabilir, sosyal etkinliklere katılma ve daha fazla sosyal ilişkilerde bulunma fırsatı sunabilir. Sonuç olarak, otomobillerinin olması eşlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin bazı beklentilerinin gerçekleşmesine katkıda bulunabilir.

Evlilik kalitesi üzerinde etkisi incelenen diğer bir değişken "öğrenin durumu" değişkenidir. Genel olarak, ilkokul ve altı ile ortaokul mezunu evli çiftlerin; ortaokul ile lise mezunlarının; üniversite ile lisansüstü mezunlarının evlilik kalitesi bakımından birbirlerine benzer olduğu, bu ikili grupların öğrenim düzeyleri yükseldikçe buna paralel olarak evlilik kalitesinin de yükseldiği görülmektedir. Öğrenim düzeyi yüksek olan evli çiftlerin evliliğe ilişkin daha gerçekçi beklentilerinin olabileceği, kendi koşul ve olanaklarını daha gerçekçi temellerde değerlendirmiş olabilecekleri kanısına varılabilir. Amato ve Booth'un (1995) belirttikleri gibi, eğitim düzeyi yüksek eşler arasındaki eşitlikçi ilişki, erkeğin de ev işleri ve çocuk bakımı gibi konularda rol oynaması evlilikten duyulan memnuniyeti ve dolayısıyla evliliğin kalitesini artırmaktadır. Bütün bu etmenler, dolaylı olarak evli çiftlerin evlilik kalitesinin daha yüksek olmasına neden olabilir.

Evlilik kalitesi üzerinde etkisi incelenen diğer bir değişken "çocuk sayısı" değişkenidir. Genel olarak, hiç çocuğu olmayan evli çiftlerden 1-2 çocuğu olan ile 3 ve daha fazla çocuğu olan gruplara doğru gidildikçe evli çiftlerin evlilik kalitesinin anlamlı olarak düştüğü ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle, çocuk sayısı arttıkça eşlerin evlilik kalitesi düşmektedir. Bu

bulgu, Allendorf ve Ghimire'in (2012) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Benzer biçimde, Rostami, Ghazinour, Nygren ve Richter (2014), hiç çocuğu olmayan eşlerin evliliklerinden memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Fincham (1998) ve Faulkner, Klock ve Gale'in (2002) belirttikleri gibi, evlilikte fikir birliği kavramı, evlilik kalitesi ile ilişkili olarak değerlendirilebilir. Eşler çocuk sahibi olunca ve çocuk sayısı arttıkça çocukların ihtiyaçlarının karşılanması, yetiştirilmesi ve eğitimi konularında eşler arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkabilir. Bu görüş ayrılıkları eşler arasında evlilik kalitesinin düşmesine neden olabilir.

Evlilik kalitesi üzerinde etkisi incelenen başka bir değişken de "çalışma durumu" değişkenidir. Bulgulara göre, gelir sağlayıcı bir işte "çalışan" ile "emekli" olmuş evli çiftlerin gelir sağlayıcı bir işte çalışmayan çiftlere kıyasla evlilik kalitelerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular, Terry ve Kottman (1995) ve Vannoy ve Philliber (1992) bulgularıyla tutarlı görünmektedir. Terry ve Kottman, eşlerin bir meslek sahibi olmalarının ve aileye ekonomik anlamda birlikte katkıda bulunmalarının evlilikte kaliteyi artırdığını vurgulamaktadır. Vannoy ve Philliber ise kadının çalışıp çalışmamasının evlilik kalitesine olumlu yönde katkı getireceğine vurgu yapmaktadır. Benzer şekilde, Kodan da (2013) eşlerin çalışma durumu ile yaşam doyumu arasında eşi çalışan bireyler lehine anlamlı bir fark olduğunu belirtmektedir. Lorenz ve diğerlerinin (1991) ifade ettikleri gibi, dolaylı olarak ekonomik baskı gelir sağlayıcı bir işte çalışmayan eşlerin evlilik kalitesini olumsuz yönde etkilemiş olabilir. Bununla birlikte, gelir sağlayıcı bir işte çalışmayan eşlerin çoğunun kadınlar olduğu değerlendirilebilir. Eşlerden birinin çalışmaması ailenin geçim sıkıntısı içinde olabileceğini de bir olasılık olarak akla getirmektedir. Çalışmayan eşler, ailenin geçimine katkıda bulunamıyor oldukları düşüncesine kapılmış olabilirler. Bu düşünce çalışmayan eşlerin kendilerine ve evliliklerine yönelik olumsuz duygular geliştirmeleri neden olabilir. Erci ve Ergin (2005) yaptığı bir çalışmada, çalışan kadınlara kıyasla çalışmayan kadınların daha düşük evlilik memnuniyetine sahip olduklarını belirtmektedir. Böylece, gelir sağlayıcı bir işte çalışmayan eşler, ailenin finansal yönetiminde, çocukların yetiştirilmesinde, aile ilgili kararlarda kendilerini daha geri plana itilmiş, kendilerini, erkeğin sözünün geçerli olduğu bir evlilik ilişkisi içinde bulmuş olabilirler. Böyle bir aile ortamında çalışmayan eş kendini daha fazla ekonomik baskı altında hissedebilir. Dolaylı olarak bütün bu nedenlerle, çalışmayan eşlerin evlilik kalitesi daha düşük çıkmış olabilir.

Bu çalışma kapsamında, gelir düzeyini "düşük" algılayan evli çiftlerin evlilik kalitesinin, diğer gelir seviyesindeki evli çiftlere kıyasla anlamlı olarak daha düşük olduğu saptanmıştır. Gelir düzeyini düşük algılayan evli çiftlerin ailede ekonomik güçlük yaşadıkları düşünülebilir. Özgüven'in (2009) de belirttiği gibi, ailenin düşük gelir düzeyinde olması bütün aile üyelerini etkileyebilir. Çiftlerin ve ailenin yaşam kalitesini düşürebilir, aile düzenini bozabilir, sonuçta aile içi ilişkilerde ve evlilikte bunalımlara neden olabilir. Clark-Nicolas ve Gray-Little'e (1991) göre, algılanan gelir düzeyi ve ekonomik yeterlilik, evlilik kalitesini etkileyebilmektedir. Bazı evli çiftler de görece yüksek gelire sahip olmalarına karşın, kendi yaşam standartları ve alışkanlıkları nedeniyle kendilerini düşük gelir grubunda

algılayabilirler. Bunun tersi de mümkündür. Bu noktada önemli olan eşlerin gelir kaynaklarını ne derecede yeterli olarak algıladıklarıdır. Genel olarak, ekonomik kaynaklarını yeterli gören çiftlerin evliliklerinde daha fazla doyuma ulaştıkları bulunmuştur (Clark-Nicolas ve Gray-Little, 1991).

Araştırmalarda ailenin yaşadığı ekonomik güçlük ile evlilikten duyulan tatmin arasında anlamlı ilişki olduğu belirtilmektedir (Kwon ve diğerleri, 2003). Beklenildiği gibi bu araştırmada da ekonomik güçlük ile evlilik kalitesi arasında ters yönlü ilişki bulunmuştur. Evli çiftlerin yaşadığı ekonomik güçlük evlilik kalitelerini olumsuz etkileyerek düşürmektedir. Aynı zamanda eşlerin yaşadığı eş tükenmişliği de evlilik kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Çiftlerin yaşadığı eş tükenmişliği arttıkça evlilik kaliteleri azalmaktadır.

Bu araştırma sonucunda çiftlerin yaşadığı ekonomik güçlük, oturdukları evin kendilerine ait olması, ailesinde otomobilin olması, eşlerin çalışma durumu, algılanan aile gelir düzeyi gibi doğrudan ailenin ekonomik durumu hakkında gösterge olan değişkenlerin evlilik kalitesini etkilediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, eşlerin evlilik kalitesini yükseltmek ve aileyi güçlendirmek amacıyla ihtiyacı olan ailelere devlet tarafından destek sunulabilir. Bu kapsamda, iş kurlmaları ve çalışmaları için evli çiftlere çeşitli teşvikler sunulması yararlı olabilir. Her ailede düzenli gelire sahip en az bir kişinin olması devletin istihdam politikası olarak uygulanabilir. Çiftlerin yaşadığı eş tükenmişliğinin azaltılması ve ailenin güçlendirilmesi amacıyla, evlilik kalitesi konusunda aile ile ilgili hizmet veren kurum ve kuruluşlarca eşlerin birlikte katılacağı mesai saatleri dışında veya hafta sonlarında “yetişkin ya da ebeveyn eğitim programları” uygulanması yararlı olabilir. Bu eğitim programlarında “evliliği güçlendirme” amacıyla eşlerle empati, insan ilişkileri, iletişim becerileri, çatışma çözme, ailenin finansal yönetimi gibi konular öncelikle ele alınabilir. Düzenlenecek olan bu eğitim programlarına çiftlerin birlikte katılmalarının sağlanması oldukça yararlı olabilir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, yerel yönetimlerin ve gönüllü kuruluşların, ihtiyaç sahibi aileleri ekonomik yönden desteklemeye yönelik devam etmekte olan çalışmaları daha da yaygınlaştırması ve güçlendirmesi de yararlı olabilir.

Aileyi ve evliliği güçlendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması amacıyla aile ekonomistlerinin “ailede finansal yönetim” kapsamında sınırlı ekonomik koşullarda kaynakların daha rasyonel yönetilmesi konusunda çiftlere eğitim vermeleri sağlanabilir. Bu nedenle, Türkiye’de aile ekonomistlerinin kamu sektöründe ve özellikle Aile Danışma Merkezleri ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nda istihdam edilmeleri yararlı olabilir. Aynı zamanda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, il ve ilçelerdeki Aile Danışma Merkezleri, Halk Eğitim Merkezleri ve özel aile danışma merkezleri çalışmaları kapsamında bu çalışmanın sonuçlarından yararlanabilirler. Bu araştırma aile konusunda çalışan uzmanlar, aile ve tüketici ekonomistleri, aile hukuku ile ilgili adalet çalışanları, ara bulucular, psikologlar, psikolojik danışmanlar, araştırmacılar ve akademisyenler için de referans olabilir.

KAYNAKLAR

- Allendorf, K., & Ghimire, D. (2012). Determinants of marital quality in an arranged marriage society. Population Studies Center Research Reports, 12-758, USA.
- Amato, P.R., & Booth, A. (1995). Changes in gender role attitudes and perceived marital quality. *American Sociological Review*, 60 (1), 58-66.
- Bird, G.W., & Melville, K. (1994). *Families and intimate relationships*. New York: McGraw-Hill Companies.
- Botkin, D. R., Weeks, M. N., & Morris, J. E. (2000). Changing marriage role expectations: 1961–1996. *Sex Roles*, 42(9-10), 933-942.
- Clark-Nicolas, P., & Gray-Little, B. (1991). Effect of economic resources on marital quality in black married couples. *Journal of Marriage and Family*, 53 (3), 645-655.
- Conger, R.D., Elder, G.H., Lorenz, F.O., Conger, K.J., Simons, R.L., Whitbeck, L.B. ve ark. (1990). Linking economic hardship to marital quality and instability. *Journal of Marriage and Family*, 52 (3), 643-656
- Connides, I. A. (2001). *Family ties and aging*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cox, F. D. (2006). *Human intimacy: Marriage, the family, and its meaning*. Belmont, CA : Thomson/Wadsworth.
- Çapri, B. (2008). Eş tükenmişliğini yordayan değişkenlerin incelenmesi. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpan, E. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18 (1), 39-47.
- Erci, B., & Ergin, R. (2005). Women's satisfaction with their marriage in Turkey. *Marriage and Family Review*, 37, 117-133.
- Faulkner, R. A., Klock, K., & Gale, J. E. (2002). Qualitative research in family therapy: Publication trends from 1980 to 1999. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(1), 69-74.
- Fincham, F. D. (1998). Child development and marital relations. *Child Development*, 69 (2), 543-574.
- Gladding, S. T. (2012). *Family therapy (Aile Terapisi, Edit: İ. Keklik ve İ. Yıldırım)*. Ankara: Türk PDR-DER Yayınları.
- Gül, G. (2003). *Aile ve evlilik kurumu. Evlilik Okulu Kişiler Arası İlişkiler ve İletişim Becerileri (Edi. Haluk Yavuzer)*. 11. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Hilton, J. M., & Devall, E. L. (1997). The family economic strain scale: development and evaluation of the instrument with single and two-parent families. *Journal of Family and Economic Issues*, 18(3), 247-271.
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta- analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76, 105-129.
- Jensen, J., Rauer, A., & Volling, B. (2013). A dyadic view of support in marriage: The critical role of men's support provision. *Sex Roles*, 68, 427-438.
- Kapucu, O. (2014). Evli çiftlerin evlilik kalitesi ve bağlanma stillerinin demografik özellikler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kendir, E. M., & Demirli, C. (2016). Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Education Sciences*, 11 (3), 96-113.
- Kızıldağ, S. (2015). Eş tükenmişliği: Bir model testi. Yayınlanmamış Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kodan, S. (2013). Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Kodan-Çetinkaya, S., & Gençdoğan, B. (2014). The relationship between marital quality, attitudes towards gender roles and life satisfaction among the married individuals, *Psychology, Society ve Education*, 6(2), 94-112.
- Kwon, H.E., Rueter, M.A., Lee, M.İ., Koh, S., & Ok, S.W. (2003). Marital relationships following the Korean economic crisis: applying the family stress model. *Journal of Marriage and Family*, 65 (2), 316–325.
- Lorenz, F.O., Conger, R.D., Simon, R.L. Whitbeck, L.B., & Elder, G.H. (1991). Economic pressure and marital quality: an illustration of the method variance problem in the causal modeling of family processes. *Journal of Marriage and Family*, 53 (2), 375-388.
- Machaty, A. (2013). Dispositional optimism and marital adjustment. Master of Science, Colloge of Agriculture, University of Kentucky.
- Mason, T. M., Canlas, C. M., & Wang, D. N. (2013). Marital satisfaction and depressive symptoms in China. *Journal of Family Psychology*, 27(4), 677-682.
- Nakip, M. (2003). Pazarlama araştırmaları teknikler ve spss destekli uygulamalar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Norton, R. (1983). Measuring marital quality: A critical look at the dependent variable. *Journal of Marriage and Family*, 45, 141-151.
- Özgüven, İ. E. (2009). Evlilik ve aile terapisi. Ankara: PDR Yayınları
- Özgüven, İ. E. (2010). Ailede iletişim ve yaşam. Ankara: Pdrem Yayınları
- Pew Research Center (PRC) (2013). Social and Demographic Trends Project: Love And Marriage. [Çevrim-içi:<http://www.pewsocialtrends.org/2010/11/18/iii-marriage/>], Eriřim Tarihi: 11 Ekim 2015
- Pines, A. M. (1996). Couple Burnout. New York / London: Routledge.
- Pines, A. M., & Nunes, R. (2003). The relationship between career and couple burnout: implications for career and couple counseling. *Journal of Employment Counseling*, 40 (2), 50-64.
- Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. Y. L. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69, 576-593.
- Retting, K. D., & Bubolz, M. M. (1983). Interpersonal resource exchange as indicators of quality of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 45(3), 497-509.
- Rostami, A., Ghazinour, M., Nygren, L., & Richter, J. (2014). Marital satisfaction with a special focus on gender differences in medical staff in Tehran, Iran. *Journal of Family Issues*, 35(4), 1940-1958.
- Saxton. L. (1982). The nature of marriage, the individual, marriage, and the family. (5.Edith). Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division of Wadswort, Inc. (pp.216-224).
- Sprecher, S., Metts, S., Burleson, B., Hatfield, E., & Thompson, A. (1995). Domains of expressive interaction in intimate relationships: Associations with satisfaction and commitment. *Family Relations*, 44(2), 203-210.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Aile ve Toplum*, 10 (4), 7-31.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı (Edit: Mustafa Baloęlu). (6. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Terry, J., & Kottman, M. (1995). Working with families. Guidance and counseling in the elementary and middle schools. Brown and Benchmark Publishers, (Pp: 254-281).
- Vannoy, D., & Philliber, W.W. (1992). Wife's employment and quality of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 54 (2), 387-398.
- Veenhoven, R. (2012). Happiness, also known as “Life satisfaction” and “Subjective well-being” (Chapter 3) In Land, K. C, Michalos, A. C. and Sirgy, M. J. (Eds.) Handcook of social indicators and quality of life research. New York: Springer Press, (Pp: 63-77).